

Pol men. pronúncia incorrecta de *paiol* = *pallol* (PAL·LI), que els menorquins pronuncien *pəól*.

Pola (roda del gerrer etc.), V. *politja*, i nota a *pola*.

POLA (?), encara que manca un bon estudi de la qüestió, sembla que es tracti d'un mot inexistent, potser degut a un malentès d'un topònim sard.

Les cròniques de Muntaner i del Cerimoniós porten totes dues la *Pola* segons l'edició Bofarull (1860), però la *Lapola* segons l'ed. Casac. (Bna. 1951) d'aquell i l'ed. Pagès (Tol. 1941) d'aquest; Casac. (seguit per l'ed. Soldevila) va imprimir la *Llapola*, sens dubte aplicant (a gran tort, en aquest cas!) la norma de modernitzar la grafia l- inicial dels mss. com a ll-, segons la pronúncia moderna: mala idea (si el ms. no porta ll-, cosa improbable), puix que si és nom sard, tal pronúncia no pot haver existit mai a Sardènia.

Muntaner: «l'almirall [F. Carroç] e --- Rn. de Peralta hagueren acord que --- anassen esvaïr Estampax, qui és la vila de Càller, qui és per si ben murada --- que e-l castell de Càller no havia romases mas soldaders; e --- axí ho faeren --- e van-se faixar als murs --- així que los hòmens de mar foren envers la *Pola* [Bof., la *Llàpola*, Casac.], e la batalla fo molt forts ---» (capítol 287; Bof., p. 551; Casac. VIII, 51.27; Sold., 928b). En la del Cerimoniós: «Lo senyor Infant se-n tornà en lo setge de Càller --- e trobà que-l noble En Francesch Carroç, ab los hòmens de la mar, havia barrejada la *pola* [sic, minúsc.] e la palçada, e-n havia trets vexells que-y havia», mentre que Pagès i Sold. imprimeix en la *Lapola* (I, § 30; Bof., p. 50; Pagès, 40.4; Sold., 1014a).

Pagès reproduceix una nota pòstuma que li havia posat Ramon d'Alòs: «La *Llapola* (Lapula, Lapola) era un dels suburbis baixos, pròpiament el de la marina de Càller; un altre, a l'occident de l'anterior, era Stampax (Stampace) davant o prop del qual, segons la carta esmentada, hi havia la palçada que tancava el port»; sens dubte a base d'això, la nota de Casac. («La *Llàpola*: Lapula o Llapola, barri marítim de Càller») i anàlogament Sold. (p. 1167, n. 1).

Tanmateix hi ha d'altres docs. catalans que en parlen i porten la forma de l'ed. Bofarull, no pas l'altra. Una es refereix als mateixos fets de 1325: «Totes les naus, les quals són 13, foren ordenades en una andana, ço és una après altra, e tenien tro a la palçada dels pisans --- en tant que-ls trabucs del castell, los quals havien calats baix a la *pola*, no-y podien aconseguir; e de la andana de les naus entró a la goleta del estany, estaven les nostres galees», Finke (*Acta Ar.* III, 498). Una altra, que també és del S. XIV, i es deu referir a fets posteriors, en els mateixos llocs: «--- Castell de Càller --- sots pena de mil morabatins d'or, dels quals la meytat sia del fisch, e l'altra meytat, dels murs de *lapola* [sic] del dit casteyl» (*BABL* v, 1905, 174).

No ens vaga d'estudiar la qüestió sobre els fets sards i geogràfics moderns, ni disposem de més documentació. La nota —pòstuma!— d'Alòs és categòrica, i la seva erudició mereixia més fe que la de Pagès; tanmateix la nostra conclusió de principi és que deu tenir

raó i que no hi ha tal nom català sinó un NL sard, amb *Lap-* inicial (no pas article, car l'article sard és *sa*).

No deixem d'observar, però, que Soldevila es veu obligat a fer algunes rectificacions a aqueixes notes pòstumades d'Alòs (p. ex. nota 6 a § 31, i n. 5 a § 30). No tenint accés als mss. tampoc no podem verificar si la lliçó bona és l'una o l'altra; no oblidem que Pagès estava subjecte a molts prejudicis i a considerable ignorància lingüística, i que fins en l'aspecte filològic de vegades tirava al dret. Tanmateix ni Finke, ni Bofarull ni l'acadèmic de 1905, no tenien menys perícia que Pagès. L'últim text, en dir «de la *pola* del dit casteyl» sembla implicar que hi havia «poles» d'altres castells. I els textos de 1325 i dels cronistes també es podrien interpretar així. (Bof. tradueix «habia saqueado toda la *playa* y la empalizada», i en Muntaner «hacia la *Pola*».)²

¹ De l'Infant a Bernabò Doria, de la qual dona extret, en el qual no figura aqueix nom. — ² Amb grans reserves anoto encara més. Trenta km. al Sud de Càller, i a la costa hi ha la coneguda població de *Pula* (avui 2600 hab.), al peu del Cap de *Pula*. ¿Coincidència al·larmant? Una visura de fonts lingüístiques i toponímiques d'Itàlia i de Sardènia ha restat infructuosa: res d'això en el diccionari de NLL italians de C. Voghera, en el *Diz. delle Tre. Cal.* i *Diz. Top.* de Calàbria per Rohlf's, en el *Vocab. Sardo* de Giov. Spano, ni en el *Diz. Etim. Sardo* de MLWagner; car evidentment el sard i it. *pula*, sard *pola* «foglie secche del granturco», «integumento dei legumi», ni el cal. *lappa*, sard *lèpa* «lama lunga di coltello, rasoio» no hi tenen res a veure. D'altra banda a la nostra Costa Brava, un poc al NE. de Tossa, hi ha les ruïnes de l'antiga fortificació de *Pòla*, damunt mateix d'una cala gran i profunda: *Cala i Torre de Pola* (nom antic, sense article: «van atracar a *Pola*»). Tant d'aquest nom de Tossa com de les velles possessions de *Pola* i *Pula* a Mallorca, n'he vist molta documentació medieval. Això podia donar la idea que hagués existit un nom comú català *pola* amb el significat de 'trajecte de costa despoblada al peu d'un castell litoral' (que aglutinat amb l'article català hauria pogut quedar més o menys en la moderna toponímia calleritana); fins es podia imaginar que el mot en si significués 'farratges' i es tractés de terrenys d'on la guarnició d'un castell litoral treia els pinsos per a la seva cavalleria i fins blat o mill per als homes. Amb això hauríem comparat el gall. trasm. i lleonès occid. *poula* «terreno inculto», Bierzo *poulo* provinents de PA(B)ŪLA, plural de PABULUM 'aliment', 'pasturatge', que també ha deixat bastant de descendència dialectal en els Alps i Nord d'Itàlia (*pàvol* etc.) amb el significat de 'pasturatge', 'camp', veg. Flechia, *AGI* II, 368; Krüger, *Gegenst. K. Sanabria*, 157.3; *NRevFilHisp.* IV, 398; *REW*, 6131. Si l'allegat NL sard *Lapula* realment és antic i s'accentua *Làpula*, tot això es desfà, i hauríem d'entendre que el malentès es troba de la banda dels escribes que grafaven «baix a la *pola*» etc. Cf. encara *pola* «coral blanc» (Begur); i mall.